

Les neiges du Kilimandjaro

a film by Robert Guédiguian

LUX²⁰¹¹
EUROPEAN PARLIAMENT
FILM PRIZE
WINNER

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ   PARLAMENTO EUROPEO   EVROPSKÝ PARLAMENT   EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT   EUROOPA PARLAMENT   ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ   EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN   PARLAIMINT NA HEORPA   PARLAMENTO EUROPEO   EIROPAS PARLAMENTS
EUROPOS PARLAMENTAS   EUROPAI PARLAMENT   IL-PARLAMENT EWROPEW   EUROPEES PARLEMENT
PARLAMENT EUROPEJSKI   PARLAMENTO EUROPEU   PARLAMENTUL EUROPEAN
EVROPSKY PARLAMENT   EVROPSKI PARLAMENT   EUROOPAN PARLAMENTTI   EUROPAPARLAMENTET

THE EUROPEAN PARLIAMENT
IS COMMITTED TO CULTURE

DIRECTOR
Robert Guédiguian

CAST
Ariane Ascaride
Jean-Pierre Darroussin
Gérard Meylan
Marilyne Canto
Grégoire Leprince-Ringuet
Anaïs Demoustier
Adrien Jolivet

SCREENPLAY
Robert Guédiguian, Jean-Louis Milesi

CINEMATOGRAPHER

Pierre Milon

EDITING

Bernard Sasia

CO-PRODUCTION
Agat Films & Cie / Ex Nihilo

France 3 Cinéma

La Friche Belle de Mai

SALES AGENT

Films Distribution

DURATION

107 min.

COUNTRY

France

YEAR

2011

Снеговете на Килиманджаро

ОБРАЗОВАТЕЛЕН МАТЕРИАЛ, ПОДГОТВЕН ОТ КУЛТУРНИЯ ЦЕНТЪР LES GRIGNOUX - MANON QUOILIN

Вдъхновен от поемата на Виктор Юго „Бедни хора“, филмът „Снеговете на Килиманджаро“ разказва историята на една застрашена от изчезване ценностна система, която постепенно се възстановява, благодарение на семейната двойка Мишел и Мари-Клер, чиито роли се изпълняват от предпочитаните актьори Жан-Пиер Дарусен и Ариан Аскарид — с участието на Жерар Мейлан — на режисьора Робер Гедигиан. Последният остава верен на своя режисьорски подход, като предлага ако не войнстващ, то със сигурност ангажиран филм, който отново се занимава с обществото и неговото развитие.

Ценностите, които филмът защитава

Филмът започва с доста тягостна сцена: Мишел, като представител на синдиката, е натоварен да изтегли чрез жребий имената на двадесет човека, които да бъдат незабавно

уволнени. Когато прочита собственото си име, негов колега му отправя въпросителен и дори обвинителен поглед. Всъщност той е и най-добрият му приятел и скоро след това го упреква, че е поставил името си в урната, след като положението му на синдикален представител му позволява да избегне уволнението. Мишел му възразява, че не е искал да се възползва от привилегии, демонстрирайки по този начин волята си за справедливост и безпристрастност. Този кратък разговор няма особени последици за развитието на повествованието, но позволява на режисьора да представи героите и основния сюжет на филма. Тази начална сцена наистина незабавно задава тона на разказваната история: става дума за ценности, които определени персонажи защитават и които ще бъдат подложени на сурово изпитание в хода на действието.

И така, една вечер по време на приятелско събиране у Мишел и Мари-Клер, двама маскирани мъже нахлуват със сила в дома им, за да откраднат парите, предназначени за ваканцията на двойката на Килиманджаро.

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKY PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAIMINT NA HEORPA PARLAMENTO EUROPEO EIROPAS PARLAMENTS
EUROPOS PARLAMENTAS EUROPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW EUROPEES PARLEMENT
PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
EVROPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROOPARLAMENTET

 LUX
FILM PRIZE
THE EUROPEAN PARLIAMENT
IS COMMITTED TO CULTURE

За жертвите изумлението е пълно. Защо нападателите са избрали точно тях? Какво са направили, за да заслужат това? Тази брутална кражба разклаща цялата система от ценности, за които тези хора са се борили през целия си живот, изправяйки ги пред ситуация, която чувстват като груба и непонятна несправедливост.

А когато Мишел научава името на единия от нападателите — Кристоф, млад работник, попаднал сред двадесетте, изтеглени чрез жребий в началото на филма — изумлението му е още по-голямо. Според него, всички уволнени работници са в еднакво положение и е нормално в такива моменти да бъдат единни и солидарни. Точно затова двамата с Мари-Клер са поканили всички уволнени на празненството в чест на тридесетата годишнина на брака си, за да споделят заедно този хубав момент. От гледна точка на Мишел, Кристоф е бил „един от своите“, който е работил в същото предприятие и е уволнен заедно с него. По-късно, докато и двамата си търсят работа, Мишел дори разменя няколко окуражителни думи с Кристоф, без в този момент още да знае за неговото деяние.

Затова, по време на очната ставка в полицията след арестуването на Кристоф, Мишел съвсем ясно изразява чувството си за несправедливост: „Работехме заедно, уволниха ни едновременно. И ти идваш да

крадеш от мен?“ Кражбата е акт на жестокост и несправедливост, но в очите на синдикалиста тя най-вече нарушава принципа на солидарност, която би трябвало да съществува между всички трудещи се. И като се отказва от тази вече несъществуваща солидарност, Мишел подава жалба срещу нападателя си, позовавайки се на абстрактния принцип на справедливост, която се предполага, че е еднаква за всички и че наказва всяко противозаконно действие.

Забелязва се обаче, че филмът не се ограничава само до една гледна точка и много скоро — веднага след нападението — ни разкрива какви биха могли да бъдат мотивите на Кристоф. След като го показва с качулката по време на кражбата, камерата го проследява как бяга през тъмните улички на града. Скоро, вече с открито лице, Кристоф се качва в автобуса и се прибира вкъщи, за да се погрижи за по-малките си братя. По този начин режисьорът ясно идентифицира, персонализира и показва човешката страна на нападателя чрез връзката му със семейството.

След като вече разполага с откраднатите от Мишел и Мари-Клер пари, Кристоф урежда задълженията си към агенцията за недвижими имоти и пазарува, за да приготви храна за малките си братя. Следователно, насилственият му акт се обяснява лесно в

очите на зрителя — макар несъмнено да не е морално оправдан — с желанието да задоволи насъщните нужди на близките си.

И ако Мишел изпитва дълбоко чувство за несправедливост пред лицето на агресията, то разговорът с Кристоф в полицейския участък му позволява да осъзнае положението, в което младежът се намира. Въпреки сходната им съдба на уволнени, условията на живот на двамата се различават в някои съществени аспекти. Докато приятелите и семейството на Мишел му предлагат пътуване до Танзания, той ще получава обезщетения от синдиката и живее с човек, който работи, Кристоф от своя страна няма никаква финансова сигурност и трябва да се грижи както за възпитанието, така и финансово за двамата си по-малки братя. Затова Кристоф използва неравенството в условията им на живот, за да оправдае деянието си. Макар да не може да се заключи със сигурност каква е гледната точка на автора, ние се досещаме, че давайки толкова подробно думата на младия мъж, той подлага на съмнение спонтанните убеждения на Мишел и жена му: наистина ли животът им е съобразен с **такива ценности като правосъдие и справедливост**, както претендират?

От момента, в който осъзнават това, верни на убежденията си, Мишел и Мари-Клер се опитват всеки по свой начин да изградят отново света на ценностите, в които са вярвали

и които са били разрушени от престъпление, извършено от човек, когото са смятали за себеподобен, но за когото научават, че съществуването му е изпълнено с реални трудности. От една страна, Мишел оттегля жалбата си и предлага — несъмнено доста неумело — помощта си на Кристоф, който категорично отказва, намирайки тази помощ определено за неуместна, а може би и за унизителна. Тогава той решава да подпомогне финансово семейството му като използва парите за билетите до Танзания. От друга страна, Мари-Клер с внимание и нежност поема грижите за Мартен и Жюл, малките братя на Кристоф, които след неговото арестуване се оказват практически изоставени. И накрая, най-големият жест на двойката ще бъде желанието да осиновят двете деца.

Макар поведението на двамата главни герои да се характеризира с такива качества като великодушие, взаимопомощ, сърдечност и доброта, би могло да се приеме, че филмът защитава ценности с по-общовалидно значение. Великодушието или сърдечността предполагат действия и постъпки, които се вписват в относително ограничените взаимоотношения между двама души, докато понятието **солидарност** отговаря по-точно на идеята за отношенията в един повече или по-малко голям колектив.

Наистина, няколко неща показват, че поведението на Мишел и Мари-Клер не

може да се обясни само с лични качества — състраданието към съдбата на двете останали сами деца — и че то се основава на идеали, които имат отношение към **обществото**, в което живеят, **като цяло**. Например, Мишел веднага е представен като синдикален деятел, което предполага, че той желае да защитава всички работещи, макар тази роля да му дава и някои предимства (като защитата от уволнение); но още първата сцена от филма показва, че, движен от чувство за солидарност и справедливост, той е поставил и своето име в списъка на хората, които подлежат на уволнение. Освен това, изправен срещу Кристоф в полицейския участък, той подчертава сходното им социално положение, въпреки че на това нападателят му противопоставя други, останали незабелязани, социални различия. Затова солидарността като ценност е разклатена и това се изразява в многобройните въпроси, които Мишел и Мари-Клер си задават: дали са станали „буржоа“? Заслужават ли да живеят в удобството, което са постигнали? В какво са се превърнали всъщност? Все пак жестът на Мишел и Мари-Клер, който ще остане неразбран от техните деца, но в крайна сметка ще бъде споделен от двамата им приятели, Раул и Дениз, не може да се разглежда иначе, освен като начин за възстановяване на **солидарността**, дори тя да е била подкопана, дори да е изправена пред нови реалности, каквито са огромните трудности, с които младите работници като Кристоф се сблъскват.

И ако „Снеговете на Килиманджаро“ наистина поставя на преден план солидарността и

по-специално **класовата солидарност на трудещите се**, несъмнено трябва да анализираме по-детайлно това, което застрашава или поставя под съмнение тази солидарност: дали това е само поведението на хора като Кристоф? Или филмът набляга на други явления, други изменения, други **основни тенденции в обществото**, които поставят под въпрос начина, по който Мишел и Мари-Клер са си представяли тази солидарност?

Реакциите на жертвите

След преживяното нападение Мишел е изпълнен с чувство за дълбока несправедливост. Също както другите три жертви, и той желае да бъде въздадено правосъдие и виновните да платят за деянията си. По-нататъшното развитие на повествованието ще покаже как реакциите се различават в зависимост от персонажа, от неговия характер и от неговите основни тревоги.

След като подава жалба, Мишел се опитва да разбере повече за условията, в които живее неговият нападател. Тогава си дава сметка, че и той е жертва на несправедлива ситуация, и осъзнава очевидно негативните последици от своята жалба. Макар да не го изразява ясно, действията му разкриват прошката, която желае да даде на Кристоф. Сега вече иска да поправи грешката си, да даде заден ход и да оттегли жалбата си, но след като процедурата вече е задействана, това с нищо няма да промени съдбата на нападателя му. Макар

последният да отказва помощта му, Мишел, воден от ценности, произтичащи от чувството за солидарност, ще вземе всички мерки, така че братята на Кристоф да не бъдат лишени от нищо.

От своя страна, Мари-Клер, водена от твърдото си желание да разбере случилото се, бързо изследва света на Кристоф, за да разбере причините, които могат да доведат до подобен акт. След като се среща с майката на младежа, разбира, че тя няма да се погрижи за малките и тогава решава сама да поеме тази грижа. Ще забележим, че за разлика от Мишел, който се опитва да води диалог с Кристоф и да му докаже, че е действал неправилно, Мари-Клер не влиза в спор и предпочита първо да се опита да разбере цялата ситуация, именно като отива в апартамента на младия човек и разговаря почти наивно с двамата му братя и приятелката му, а накрая се опитва да поговори и с майка му. С други думи, Мари-Клер действа много по-практично от Мишел, който отначало изглежда ръководен от велики принципи и предпочита доста радикални решения (като например да даде всичките пари за пътуването), макар че накрая и той, както и жена му, се замисля за осиновяване на двамата по-малки братя на Кристоф.

В замяна на това, сестрата на Мари-Клер, Дениз, реагира твърде крайно на нападението, на което четиримата са жертви. В този момент тя е неспособна да контролира физиологичните си реакции, а след това, през следващите дни и седмици, не успява да преодолее уплахата и изпада в някаква форма на депресия. Такива реакции биха могли да изглеждат преувеличени в очите на хора, които никога не са се сблъскали с подобни травмиращи ситуации, но опитът показва, че голям процент от жертвите на брутална агресия са неспособни да преодолеят ужаса, предизвикан от такова физическо или психическо посегателство върху личността и впоследствие страдат от различни разстройства (на съня, на вниманието, на емоциите), които се обединяват в общото определение посттравматичен стрес. В крайна сметка Дениз ще успее (това внушава края на филма) да излезе от това състояние на депресия, несъмнено благодарение на намесата на Мишел и Мари-Клер, които с общи усилия ще възстановят това усещане

за солидарност, към което те всички са така силно привързани, и ще придадат отново смисъл на света, в който живеят.

Докато Мишел и Мари-Клер олицетворяват разбирането и опрощението, а Дениз чувствителността, Раул от своя страна реагира по съвсем различен начин, воден основно от чувството за отмъщение. Той не може да понесе злото, сторено на скъпите за него хора, особено на жена му, която не успява да се съвземе от емоционалния шок след нападението. Затова желае Кристоф да плати за стореното. Забелязваме, че той също добре аргументира избора си, по-специално при спора с Мишел на пристанището, макар и в съвсем различна от тази на приятеля му посока. Тук също опитът сочи, че такава реакция на отмъстителност се проявява много често, ако не и почти винаги, в групите, които се идентифицират с жертви на агресия или насилие: при тях надделяват неразбирането и чувството за несправедливост, които лесно водят до повече или по-малко радикална отмъстителност.

В този контекст вече може да се разбере кое е необикновеното в реакцията на Мишел и Мари-Клер: именно защото режисьорът ни показва (и то успоредно) всички действия на тези двама герои, ние сме принудени да споделим тяхната гледна точка и в крайна сметка — техните чувства. Това без съмнение обяснява и факта, че собствените им деца, които не оценяват извървения от родителите им път, не разбират избора им да осиновят малките братя на своя нападател.

Що се отнася до Дениз и Раул, може да се предполага, че тяхното дългогодишно приятелство е по-силно от неразбирането и най-вече, че изборът, направен от техните приятели, отговаря на дълбоко вкоренените в тях ценности, които им помагат също и да преодолеят травмата.

Светът на трудещите се: конфликт на поколенията?

Със своя филм Робер Гедигиан определено защитава някои ценности, но също така представя различни факти относно **света на труда, настоящото му положение и неговото** развитие. Макар и тази тематика да е добре застъпена още в сценария, тя присъства и в режисурата и по-специално при избора на декори. Внимателното око ще забележи, че в много от кадрите, както и на афиша на филма, на заден план се виждат кранове, заводи, товарни кораби и други елементи, свързани с трудовия живот, както и синдикални символи. Така че филмът разказва за света на трудещите се с подчертано внимание към работническата класа, чиято съдба обаче се представя чрез различни поколения с противоположни реакции и поведение: целият филм се гради върху противопоставянето между стабилната двойка Мишел и Мари-Клер, от една страна, и техния нападател Кристоф, натоварен с грижите за двамата си по-малки братя в едно „разпаднало се“ семейство.

Двете поколения, представени във филма са ясно разграничени и практически няма персонаж, който да е между тях. От една страна виждаме семейната двойка Мишел и Мари-Клер, както и техните приятели Раул и Дениз, а от другата страна е поколението на децата, на възраст между 20 и 30 години. Към последните се причисляват Жил, Флоранс, съответно техните партньори и младият Кристоф.

По-старото поколение изглежда сплотено и движено от общи ценности. И четиримата негови представители са произлезли от работническата среда, за която повече или по-малко са се борили. Може да се предположи, че работата им е позволила да живеят нормално през целия си живот, да си купуват някои вещи и дори да станат собственици на красива къща с тераса в Марсилия.

Другото поколение, в лицето на младите родители, изглежда много по-противоречиво и разнородно. Грижите и начинът на живот на неговите представители наистина се различават твърде много. Единият, Кристоф, се опитва, доколкото може, да посрещне нуждите си и тези на малките си братя; другият, съпругът на Флоранс, е принуден заради работата си да пътува, което го отделя от семейството му; и накрая Жил, който се вълнува от построяването на перголата в къщата си. Между другото, това модерно жилище се намира на брега на морето, в комплекс, охраняван с решетки и контролиран достъп. Контрастът с малкия апартамент на Кристоф, който е в сграда, построена вероятно някъде през 60-те, е поразителен. Мястото, в което той живее, има само най-необходимото, обзавеждането е скромно, а стените са леко захабени. Макар да става дума само за бегло засегнати детайли, това младо поколение е показано във филма като изключително контрастно, както по отношение на жилището, размера на доходите, семейното положение, така също и по начина си на живот.

Впрочем забелязва се и още една значителна разлика между поколенията. Докато Мишел и Мари-Клер се опитват да разберат мотивите на своя нападател, синът им Жил говори по-скоро със стереотипи от рода на: „Само парите ги интересуват, всичко е заради дрогата. Готови са на всичко, за да получат дозата си.“ И затова децата на Мишел и Мари-Клер няма да разберат тяхното решение да осиновят двамата малки братя на своя нападател. За да обяснят своята гледна точка на родителите си, те задават такива въпроси: „Какво ще си помислят нашите деца? Как ще им обясним, че у вас спят чужди хора? Не се ли притеснявате да използвате нашия подарък за тези две деца, които не познавате?“ или още „А Кристоф, дали щеше да направи същото за вас?“ Тези въпроси разкриват, че те са загрижени най-

вече за личния си интерес (или този на тяхното „семейство“ в тесен смисъл) и може би са обзети донякъде от ревност, което подчертава тяхното неразбиране на един в крайна сметка съвсем обикновен и естествен жест на солидарност и всеотдайност.

За сметка на това, осиновяването — изборът, който отдалечава Мишел и Мари-Клер от децата им — накрая ще бъде прието от техните приятели. Финалът на филма е наистина съвсем категоричен: **солидарността е основна ценност за поколението на трудещите се, към което принадлежат Мишел и Мари-Клер, но безспорно можем да се опасяваме или да съжаляваме, че тя не се споделя така силно от следващите поколения.**

Една гледна точка за обществото

Като сблъсква две поколения в зряла възраст, Робер Гедигиан показва в по-общ план развитието на обществото и доминиращите в него ценности. Така

се преминава от общество, ръководено от силно чувство за солидарност, към общество, доминирано от повече или по-малко изразена форма на индивидуализъм. Все пак под това понятие не трябва да се разбира егоизъм, защото поколението на децата също мисли за своите близки, например подарявайки пътуването до Килиманджаро на Мишел и Мари-Клер. Но това са действия, насочени към семейството или към хора, които са им близки, а не към една по-широка общност, както е при Мишел и Мари-Клер.

Както подчертава режисьорът в информацията за пресата, тази промяна е настъпила в резултат на важно развитие в сферата на труда и по-специално в промишлеността. За няколко десетилетия икономическата система, в която се вписват предприятията и работещите от развитите страни, са напреднали чувствително, като едновременно с това са променили начина на живот и на мислене. Това, което режисьорът описва с известна

носталгия, е отслабването на една социална структура и на една система от ценности, които бяха свързани със силна и борбена работническа класа, каквато тя успяваше да бъде до края на 70-те. Тогава работниците бяха обединени от чувство за принадлежност към една общност, споделяйки еднаква съдба, борейки се срещу господството и неравенството, давайки предпочитание на солидарността в полза на всички срещу индивидуалния интерес на неколцина. От тях наистина се очакваше да не защитават само личните си интереси, а чрез синдикалните структури и политическите партии (основно социалистическите и комунистическите) да се борят най-общо срещу всяка форма на експлоатация и господство, както го обобщава марксисткият лозунг „Пролетарии от всички страни, съединявайте се!“

Но днес, загубил силата на многобройната численост, светът на работниците няма тази изява в публичното пространство, както обяснява Робер Гедигиан. Така той отстъпва място на ново поколение, изправено пред много по-високо ниво на безработица, отколкото онова, което са преживели родителите им, както и пред една „гъвкавост“ на заетостта, която може да бъде дестабилизираща. Тъй като вече не споделят общи проблеми, представителите на това ново поколение са склонни да действат по-индивидуалистично, водени на първо място от личните си интереси, и да се вкопчат в своите близки — приятели или семейство — без принадлежност към една обединяваща социална класа.

Макар тенденцията да е тази работническа класа, ако не да изчезне, то поне да загуби значението си, отнасяйки със себе си съзнанието за принадлежност към една общност по съдба, Робер Гедигиан все пак се надява, че още е възможно това „класово“ съзнание, обхващащо всички „бедни хора“, да успее да оцелее, въпреки господстващия индивидуализъм, в полза на една истинска човешка солидарност, каквато по свой начин проявяват Мишел и Мари-Клер.

www.luxprize.eu
luxprize@europarl.europa.eu